

Oblikovanje socialističnega ustavnega sistema

Piše: Fedor TOMINŠEK

OSNUTKA obeh ustav sta dana v javno razpravo. Ne samo zato, da bi zadostili predpisani proceduri.

Pomen javne razprave je mnogo širši. Na eni strani želimo naše delavce in vse delovne ljudi seznaniti z novo ustavo, ki je zamišljena kot njihova, saj je namenjena predvsem njim.

Po drugi strani pa je od odziva naših delavcev in vseh delovnih ljudi odvisno, ali bodo novo ustavo tudi sprejeli za svojo, kajti zavedamo se, da bo nova ustava v življenju uspela le, če jo bodo ljudje sprejeli.

Osnovna usmeritev sedanjih ustavnih sprememb in dopolnitev izhaja iz zvezne in republiške ustave iz leta 1963, saj je že za ti ustavi veljalo, da sta povzdignili v ustavni izraz samoupravljanje kot prevladujočo obliko vplivanja delovnih ljudi na družbeno dogajanje.

Ustavna dopolnila iz leta 1971 so pomenila nadaljevanje dopolnjevanja in ustvarjanja novih socialističnih samoupravnih odnosov in obenem izražala kontinuiteto samoupravnega socialističnega razvoja naše družbe s tem, da so bila z njimi na nov način in dosledneje oblikovana temeljna samoupravna družbenoekonomska razmerja in odločneje začeto spreminjanje družbenih odnosov v prid delavcev in vseh delovnih ljudi. Z izključitvijo dopolnil iz leta 1971 v sedanja osnutka zvezne in republiške ustave, in z njihovo izpopolnitvijo v smeri takega položaja delavca, da odloča o vseh vprašanih družbene reprodukcije, predvsem pa o ustvarjanju in delitvi dohodka, ki ga je dosegel v katerikoli obliki združenega dela — v temeljni organizaciji, delovni organizaciji ali pa s poslovnim sodelovanjem in skupnimi naložbami — kakor tudi, da odloča o usodi tistega dela dohodka, ki ga izloča v obliki prispevkov in davkov za skupne in splošne potrebe — pa predstavlja sedanja ustavna reforma brez dvoma najglobljo preobrazbo dosedanjega ustavnega sistema.

V skladu s takim razvojem samoupravljanja kot temeljnega družbenega odnosa prinaša nova ustava ustrezne spremembe tudi na področju političnega sistema in to prav tako v prid delavca in delovnega človeka, kar se izraža predvsem v delegatskem odločanju delavcev in delovnih ljudi v skupščinah občine, republike in federacije. S tem ko postaja delegatski odnos univerzalno načelo celotne organizacije družbe, postaja tudi politična demokracija stvarnost, državna organizacija pa orodje delovnih ljudi in sredstvo njihove politične moči.

Glavne smeri ustavnih sprememb na področju družbenoekonomskega sistema vsebuje v enakem besedilu tako osnutek zvezne kot osnutek republiške ustave kot skupni dogovor republik in avtonomnih pokrajin. Da bi zagotovili že opisani družbenoekonomski položaj delavca in delovnega človeka, predvsem pa onemogočili izkoriščanje človeka po človeku, delavca po katerikoli skupnosti oziroma kakršnokoli izkoriščanje, ki se v naših razmerah izraža predvsem v najrazličnejših oblikah odtujevanja dohodka tistemu, ki ga je ustvaril, so z novimi ustavnimi določbami opredeljene predvsem naslednje spremembe:

— razčlenjena je koncepcija temeljne organizacije združenega dela;

— obdelani so odnosi organizacij združenega dela neposredne proizvodnje z organizacijami združenega dela iz področij prometa in financ, s katerimi se odpravljajo možnosti za njihov privilegirani položaj;

— dokaj podrobno so določene oblike svobodne menjave dela in pogoji zanj med dejavnostmi materialne proizvodnje in družbenimi dejavnostmi, ter v skladu s tem določena institucija samoupravnih interesnih skupnosti;

— določeneje je opredeljen družbeni značaj delovnih sredstev v družbeni lastnini in družbeni značaj družbenega proizvoda;

— priznано je stabilnejše mesto osebnemu delu s sredstvi v lastnini občanov, njegovemu združevanju ter možnostim integracije osebnega dela z delom z družbenimi sredstvi;

— vloga države in politične oblasti v sistemu samoupravljanja je točno opredeljena in se dopušča le v najnujnejši meri;

— uvaja se sistem družbenega planiranja na samoupravni podlagi.

Glavnim usmeritvam v družbenoekonomskem sistemu sledijo v novi ustavi glavne usmeritve na področju družbenopolitičnega sistema:

— samoupravljanje kot temeljni družbenoekonomski in družbenopolitični odnos je lasten vsem področjem družbenega življenja;

— predstavniški sistem kot sistem posredne demokracije se presega z delegatskim sistemom, s tem pa se uveljavlja neposredna demokracija kot prevladujoči način samoupravnega odločanja o vseh družbenih zadevah;

— posebna skrb je posvečena varstvu samoupravljanja, samoupravnih pravic in družbene lastnine. Zato so institucionalizirani samoupravni sodni organi in samoupravni pravobranilec poleg običajnih rednih sodnih organov in ustavnega sodišča.

(Nadaljevanje na 2. strani)

VSEBINA:

2 • KOMENTARJI

3 • PRIZNANJA OF

4 • VELIKO DELA —
VELIKO USPEHA

8 • »TO JE TRD RECEPT«

10 • DAVKI, DAVKI, DAVKI...

11 • PISMA BRALCEV

14 • IZ KS

16 • KAM NA DOPUST

17 • O DELAVSKI KONTROLI

20 • ZACARANI KROG V
VRTNARSKI ULICI

22 • POD LUPO